

TEKST Frederika Hostens // FOTO'S Evy Raes

Ik heb geleerd beter voor mezelf te zorgen

Je moet het maar doen. Een boek verfilmen waarvan al meer dan 130 000 exemplaren zijn verkocht. Sprakeloos, het meesterwerk van Tom Lanoye over zijn moeder. “Ik had wel tien films van dat prachtboek kunnen maken”, vertelt Hilde Van Mieghem. In de film die het geworden is, staat de liefde centraal. “De liefde tussen ouders. De liefde tussen kinderen en ouders. De liefde tussen twee mannen. Daar wilde ik het over hebben.”

Maak ik niet beter een nieuwe afspraak?” vraag ik me vertwijfeld af als ik Hilde Van Mieghem (58) zie rondschieten in haar huis in Antwerpen. Nog snel een betaling doen. Nog even een mail versturen. Een paar hapjes nemen van het slaatje waarvoor op het middaguur geen tijd was omdat ze over en weer naar Brussel moest voor een vergadering. En straks is er dat verrassingsfeest voor haar broer die zestig wordt. De vragen die ik heb voorbereid, flitsen ongeduldig door mijn hoofd. “Zal ik ze wel allemaal kunnen stellen?” blijkt achteraf een ontrechte bekommernis. Want eens Hilde Van Mieghem voor me zit, is ze er helemaal. Even energiek in haar praten als in haar doen. Snel en fel. Heerlijk.

Diep ontroerd

Iemand die zo gretig in het leven staat, moet wel ideeën voor filmscenario's te over hebben. Wat dreef Hilde Van Mieghem naar Sprakeloos van Tom Lanoye? “O”, antwoordt ze. “Het intrigeerde me vooral dat de schrijver zo worstelt met zichzelf, met zijn niet meer kunnen schrijven. Als zijn moeder door een beroerte haar taal verliest, verliest hij daardoor ook zijn taal. Hij moet door heel

“Ik heb regelmatig verwezen naar dingen die ik gezien had bij mijn vader: de paniek in zijn ogen, de onrust, het niet kunnen volgen van wat er om hem heen gebeurde.”

het proces van ontkenning, kwaadheid, acceptatie en loutering en drukt heel onhandig zijn emoties uit. Pas als hij heel dat proces door is, vindt hij de kracht om echt liefdevol te zijn en zijn moeder te laten gaan. En pas dan vindt hij zelf zijn woorden terug. Wat zeker ook meegepeeld heeft: het boek deed me heel erg aan het aftakelingsproces van mijn eigen vader denken. Ook dat ontroerde me.”

● ● PORTRET

Actrice en regisseur
Hilde Van Mieghem

Wat is er met je vader gebeurd?

Hilde Van Mieghem: “Mijn vader is elf jaar geleden gestorven aan het syndroom van Korsakov, een hersenbeschadiging veroorzaakt door overmatig alcoholgebruik. Net als bij de moeder van Tom Lanoye duurde zijn aftakelingsproces twee jaar. Ik weet dus wat het is om iemand te zien aftakelen. Het klinkt misschien vreemd, maar dat heeft me geholpen om het verhaal dat ik in *Sprakeloos* wilde vertellen, goed te kunnen vertellen.”

Moeder en zoon

De film gaat over complexe en delicate medische thema's, hoe heb je ervoor gezorgd dat je die medisch gezien correct weergeeft?

“Ik heb erover gepraat met twee vrienden die dokter zijn, de ene is gespecialiseerd in fysieke revalidatie, de andere in geriatrie. Ik heb ook heel veel documentaires bekeken over o.a. beroerte en afasie (storing in het taalgebruik als gevolg van een hersenaandoening, red.) en heb die ook aan de acteurs laten zien. Op een van de draaidagen in het ziekenhuis kreeg Viviane De Muynck, die de rol van de zieke moeder speelt, van een echte dokter en een echte verpleegkundige complimenten omdat wat ze deed, zo echt leek. Het klopte volgens hen met de realiteit. Dat hoorde ik natuurlijk graag. Tegelijk moest ik erover blijven waken dat het ook filmisch bleef kloppen.”

Hoe heb je als regisseur Viviane De Muynck begeleid?

“Ik heb haar bewust de vrijheid gegeven om zich zelf in dat thema en die rol te vinden. Ik wou er niet te veel bovenop zitten met dokters en raadgevers, daar wordt een acteur nerveus en ambetant van. Dat wilde ik niet. Het is toch ook nog altijd verbeelding. Anders moet je voor zo'n rol iemand nemen die echt afasie heeft. Ik heb wel regelmatig verwezen naar dingen die ik gezien had bij mijn vader: de paniek in zijn ogen, de onrust, het niet kunnen volgen van wat er om hem heen gebeurde ... De zieke moeder wordt

Bio

Hilde Van Mieghem (Antwerpen, 1958) studeert in 1982 af aan Studio Herman Teirlinck. Ze debuteert als Christiane in de langspeelfilm *Vrijdag* en speelt daarna belangrijke rollen in een zestigtal Belgische en internationale films en tv-series, waaronder *Sailors don't cry*, *Kafka*, *Moeder waarom leven wij*, *Wildgroei*, *En vacances*, *De smaak van De Keyser*, *In Vlaamse velden*, *De bunker* en *The Team*. Ze is scenarist, regisseur en producer van *De suikerpot* (1997) en *De kus* (2004). In 2006 registreert ze *Dennis van Rita*, in 2010 volgt *Smoorverliefd*. In 2015 registreert Hilde Van Mieghem voor Eén een tv-programma over de dood: *Voor altijd*. En nu is er dus *Sprakeloos*!

Twitter: @hildevanmieghem

ook veel vastgebonden, wat met die patiënten vaak gebeurt. Dat was zwaar voor Viviane. Fysiek en emotioneel. Ze heeft zelf haar enige zoon verloren, daar was ze ook veel mee bezig. De film gaat niet alleen over een moeder en een zoon die hun woorden verliezen maar toch vooral ook over een moeder en een zoon die elkaar verliezen en toch ook nog heel dicht bij elkaar komen en elkaar veel liefde geven.”

“*Sprakeloos* is een boek dat me erg diep ontroerd heeft.”

Uit liefde doden

Het verzoek van de moeder ‘Laat dat oud menske gaan’ blijft lang onvervuld. Pas als haar man en kinderen zich verzetten tegen een rechtstreekse sonde in haar maag, kan ze eindelijk gaan.

Hoe sta je zelf tegenover euthanasie?

“Ik heb al een hele tijd een wilsverklaring en hernieuw die om de vijf jaar. Ik heb daarin opgenomen dat ik euthanasie wil als ik mijn kinderen niet meer herken. Ik heb dat ook met hen doorgepraat.

Dement worden en mijn kinderen niet meer herkennen, dat wil ik echt niet meemaken.”

Is dit onderwerp ook bespreekbaar met je moeder?

“Ja hoor, dat is bij ons nooit een taboe geweest. Mijn moeder is nu 83 jaar, ook zij heeft al lang geleden een wilsverklaring opgesteld.”

Hoe is dat bij je vader gelopen?

“Hij had geen wilsverklaring. Op een bepaald moment hebben de dokters aan mijn moeder en de zes kinderen gevraagd of we hem nog in leven wilden houden. De kinderen wilden hem laten gaan, mijn moeder niet. Ze kon het niet over haar hart krijgen om hem te laten gaan, ook al woog hij maar 43 kilo meer. Ik vond dat verschrikkelijk. Het is een heel moeilijke beslissing om te zeggen dat iemand mag gaan, maar heb je daarom het recht om iemand op alle mogelijke manieren in leven te houden? Of om het met de woorden van Tom Lanoye te zeggen: ‘Misschien kan liefde maar één ding echt. Uit liefde doden.’ “

Eén klontertje

In Sprakeloos maakt één bloedklontertje iemands leven kapot. We hebben dus blijkbaar weinig zelf in de hand als het over gezondheid gaat...

“Dat mag geen excuus zijn om nonchalant om te gaan met wat we wél zelf in de hand hebben. Wat en hoeveel we eten, hoeveel we bewegen, wat en hoeveel we drinken ...”

Beïnvloedt dat je manier van leven?

“Ja, heel sterk. Gezond eten vind ik ontzettend be-

langrijk. Die schalen met noten, zaden en fruit staan hier dus niet zomaar op tafel. En het is ook geen toeval dat ik regelmatig alcoholvrije periodes inlas. Ze duren altijd minstens drie maanden. Sommigen vinden dat ik zot ben, zeker als ik vertel hoeveel ik ‘maar’ drink als ik wel alcohol drink. Twee of soms eens drie glazen wijn op een avond. Twee, drie, vier glazen per dag, dat vind ik echt niet normaal. Ik heb bij mijn eigen vader en bij veel andere mensen rond mij gezien welke schade alcohol kan aanrichten. De grens is dun: vanaf welk punt ben je afhankelijk van alcohol? Heel snel vrees ik. Ik zie het rond mij gebeuren. Allemaal leuk en gezellig, maar gezond is het volgens mij niet.”

Rond je vijftigste kreeg je zelf gezondheidsklachten. Hoe ben je daarmee omgegaan?

“Het was onduidelijk wat de oorzaak was. Een lichte beroerte? Een burn-out? Een magnesiumtekort? Fibromyalgie? Hormonale schommelingen? Eigenlijk ken ik het antwoord nog altijd niet, maar daar lig ik niet langer van wakker. Ik ben vooral blij dat ik door sofrologie (een zachte dynamische relaxatiemethode, red.), yoga en mindfulness te beoefenen beter voor mezelf heb leren zorgen, al heb ik nog altijd pijnklachten en voelt mijn lijf soms helemaal stijf en stram. Ik probeer nu vooral goed te luisteren naar mijn lichaam. Dagelijks een mindfulnessmeditatie te doen. Yoga laat ik ook niet meer los. Ik wil lenig blijven, mijn spieren blijven gebruiken, rechtop blijven lopen. Als een stram oud vrouwtje mijn kist ingaan? Neen, dat wil ik niet.” ●●

Sprakeloos, de film

Het leven van de succesvolle schrijver Jan Meerman (vertolkt door Sany Crets) komt op z'n kop te staan wanneer zijn moeder Josée Verbeke (Viviane De Muynck) een beroerte krijgt. Ze verliest 'eerst haar spraak, dan haar waardigheid, dan haar hartenklop'. De film neemt de kijker ook mee naar het verleden, toen de jonge Josée (Marie Vinck, de dochter van Hilde Van Mieghem) de jongens in groten getale rond haar mooie benen zag fladderen en uiteindelijk trouwde met Roger,

de slagerszoon (Flor Declair). Ze hebben samen vijf kinderen. Eén kind verliezen ze: Guy.

Sprakeloos is gebaseerd op het gelijknamige boek van Tom Lanoye. Hilde Van Mieghem en Bert Scholiers schreven het scenario voor de film. Hilde Van Mieghem nam de regie op zich, Caviar de productie. De muziek is van Jef Neve.

Vanaf 15 maart in de bioscoop

Facebook: @Sprakeloosdefilm